

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSA Maria Szulc

w sprawie z powództwa „F.(...)” Spółki z o.o. w W.

przeciwko D. N.

o zapłatę,

na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 grudnia 2010 r.,

na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 29 września 2010 r., sygn. akt I ACa (...),

„Czy dopuszczalne jest prowadzenie postępowania po doręczeniu pozwanemu nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym w sposób przewidziany w art. 139 § 1 k.p.c. oraz w § 9 ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism procesowych przez pocztę w postępowaniu cywilnym (Dz. U. Nr 62, poz. 697 ze zm.) po upływie terminu do wniesienia sprzeciwu liczonego od dokonanego w ten sposób doręczenia?”

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Nakazem zapłaty z dnia 9 września 2009 r., wydanym w postępowaniu upominawczym, Sąd Okręgowy w O. uwzględnił powództwo powodowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „F.(...)” w W. przeciwko D. N. prowadzącemu

działalność gospodarczą w E. Nakaz zapłaty został wysłany pozwanemu na adres jego zamieszkania (W., ul. Ł.), wskazany w zaświadczeniu z ewidencji działalności gospodarczej. Po dwukrotnym awizowaniu przesyłka sądowa wróciła z adnotacją, że nie podjęto jej w terminie. Na wezwanie przewodniczącego Sądu powód przedstawił aktualne zaświadczenie z ewidencji gospodarczej potwierdzające prawidłowość adresu, z informacją o prowadzeniu przez pozwanego działalności gospodarczej w E. pod czterema adresami. Nakaz zapłaty został wówczas wysłany na jeden z tych adresów (E., ul. S.). Po złożeniu przez pozwanego sprzeciwu Sąd Okręgowy prowadził postępowanie merytoryczne, które doprowadziło do oddalenia powództwa wyrokiem z dnia 16 marca 2010 r. W toku tego postępowania strona powodowa podnosiła zarzut, że nakaz zapłaty uprawomocnił się.

Przy rozpoznawaniu apelacji powoda przez Sąd Apelacyjny wyłoniło się zagadnienie prawne, które zostało przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie prawne zostało sformułowane w sposób nieprecyzyjny. Z treści pytania wynika bowiem, że doręczenie zastępcze przewidziane w art. 139 § 1 k.p.c. oraz w § 9 ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczególnego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę w postępowaniu cywilnym (Dz. U. Nr 62, poz. 697 ze zm.) jest procesowo skuteczne. Jeżeli tak, to po upływie terminu do złożenia sprzeciwu nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym uprawomocnia się i ma skutki prawomocnego wyroku (art. 504 § 2 k.p.c.). Nie może być w konsekwencji prowadzone „dalsze postępowanie w sprawie”. Oznacza to zarazem, że nie ujawniło się w rozpoznawanej sprawie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości w rozumieniu art. 390 § 1 k.p.c. (por. orzeczenia Sadu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2007 r., III CZP 100/06, niepubl., z dnia 8 listopada 2007 r., III CZP 95/07, niepubl., z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CZP 17/10, niepubl. oraz z dnia 27 maja 2010 r., III CZP 32/10, niepubl.).

W uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego zamieszczona została jednak sugestia, że istnieje w judykaturze rozbieżność co do skuteczności doręczenia stronie w trybie art. 139 § 1 k.p.c. pisma będącego pierwszym pismem w sprawie. Sąd wskazał, że nieskuteczność takiego doręczenia wynikać może z postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2009 r., IV CZ 7/09 (niepubl.). Wyrażony został w nim przede wszystkim pogląd, że możliwość pozostawienia pisma sądowego w aktach

sprawy ze skutkiem doręczenia nie znajduje zastosowania do pierwszego pisma doręczonego stronie. Należy jednak podkreślić, iż możliwość pozostawienia w aktach pisma ze skutkiem doręczenia nie dotyczy sytuacji określonej w art. 139 § 1 k.p.c. Dotyczy natomiast sytuacji, w której strona nie dopełnia obowiązku zawiadomienia sądu o zmianie adresu (art. 136 § 2 k.p.c.) lub nieujawnia w rejestrze zmiany adresu (art. 139 § 3 k.p.c.) i aktualizuje się wówczas, gdy została wcześniej pouczona przez sąd o takim obowiązku (art. 136 § 2 zd. drugie k.p.c. oraz art. 139 § 4 k.p.c.). Taka procesowa możliwość nie dotyczy więc pierwszego doręczenia, dlatego też wyrażony (wyteżowany) pogląd w postanowieniu z dnia 6 lutego 2009 r. (IV CZ 7/09) jest trafny, tyle że nie jest adekwatny do stanu faktycznego tej sprawy. Na bazie tego orzeczenia nie można jednak zakwestionować dominującego w judykaturze i piśmiennictwie poglądu, że doręczenie zastępcze w trybie art. 139 § 1 k.p.c. dotyczy także pierwszego pisma w sprawie (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1998 r., III CKN 620/97 (OSNC 1998, nr 9, poz. 146), z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1246/99, niepubl., z dnia 7 marca 2000 r., V CKN 302/00, niepubl., z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 10 marca 2006 r., IV CK 287/05, niepubl., z dnia 8 marca 2009 r., IV CNP 87/08, niepubl. oraz dnia 5 czerwca 2009 r., I CZ 26/09, niepubl.).

Również Trybunał Konstytucyjny potwierdził w wyroku z dnia 15 października 2002 r., SK 6/02 (Dz. U. Nr 178, po. 1486), że art. 139 § 1 k.p.c. dotyczy również pierwszego doręczenia. Zwrócił też uwagę na funkcjonowanie tej instytucji prawnej w innych ustawodawstwach, ponieważ jest ona konieczna dla przełamania całkowitej niemożności doręczenia przy celowej odmowie odbioru pism sądowych przez pozwanego dłużnika. W wyroku tym oraz w judykaturze Sądu Najwyższego zwrócona została jednocześnie uwaga na konieczność zachowania daleko posuniętej ostrożności przy stosowaniu art. 139 § 1 k.p.c., w szczególności gdy pierwszym pismem jest orzeczenie sądu oraz na potrzebę umożliwienia stronie korzystania ze środków prawnych umożliwiających zniwelowanie niekorzystnych skutków procesowych wynikających z doręczenia zastępczego, np. w drodze przywrócenia terminu.

W judykaturze utrwalony jest również pogląd, że przedsiębiorcom – osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji dokonuje się doręczeń według zasad przewidzianych dla osób fizycznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2006 r., IV CK 287/05, niepubl.).

Doręczenie zastępcze z art. 139 § 1 k.p.c. jest uwarunkowane niemożnością doręczenia właściwego bądź określonego w art. 138 k.p.c., musi być też dokonane na „właściwy adres”, który ustala sąd w konkretnej sprawie.

Powyższe uwagi dowodzą, że w obrębie przedstawionego zagadnienia prawnego nie występują rozbieżności orzecznicze wymagające wykładni w trybie art. 390 § 1 k.p.c. Należało w konsekwencji odmówić podjęcia uchwały.